

Dr hab. Ewa Alicja Majewska
nr Orcid: 0000-0003-2653-1339

Streszczenie popularnonaukowe Projektu:
Publiczni wbrew woli. Wytwarzanie podmiotu w archiwach akcji "Hiacynt".

W latach 1985-1987 pod kryptonimem „Akcja Hiacynt” polskie organy ścigania przeprowadziły kilka akcji, które miały na celu zbadanie, przesłuchanie, infiltrację i analizę społeczności gejów pod pretekstem potrzeby zbadania ich międzynarodowych powiązań, możliwego rozprzestrzenienia się epidemii HIV/AIDS, a także zamknięcie niezakończonych śledztw dotyczących przestępstw, w które zamieszani byli geje, często jako główne ofiary. Choć zaplanowana jako forma „troski o populację”, „Akcja Hiacynt” często skutkowała zastraszeniem czy traumą, umacniając kryminalizację i tak już zmarginalizowanych oraz dyskryminowanych społeczności LGBTQ+.

Do rozproszonych i rozproszonych, niejednorodnych archiwów Akcji należą m.in. archiwa państwowe IPN (Instytutu Pamięci Narodowej), Biblioteki Narodowej, instytucje państwowe (m.in. należące do ministerstwa zdrowia i spraw wewnętrznych), archiwa prywatne mężczyzn będących obiektem „Akcji Hiacynt”, archiwa artystyczne utworzone na podstawie dokumentów i zeznań wspomnianych świadków, a także artykuły medialne, reportaże i nieliczne artykuły naukowe. Zbliżanie się do „Akcji Hiacynt” prawie 40 lat później oznacza konfrontację z bardzo różnego rodzaju rozproszonymi i chaotycznymi archiwami – tworzonymi przez różnych agentów państwowych, a także tworzonymi przez przerażone jednostki i grupy, media, uczestniczki debaty publicznej czy artystki. W projekcie skupiono się na formowaniu podmiotowości mniejszościowej w heterogenicznych i zdeintegrowanych archiwach, na podmiotowości (zde)formowanej w procesie represyjnej, biopolitycznej interwencji państwowej, krytykowanej jako brutalnej i bronionej jako przykład opiekuńczego działania państwa prowadzonego przez państwo w celu ochrony rzekomo wrażliwych części populacji.

Głównym osiągnięciem naukowym tego projektu badawczego będzie kompleksowa rekonstrukcja rozproszonych i niejednorodnych archiwów „Akcji Hiacynt”, pod wspólnym mianownikiem formowania się podmiotowości mniejszościowej w konfrontacji z aparatem państwa w Polsce końca lat 80. wyłaniające się 40 lat później z rozproszonych dokumentów i relacji. W poszukiwaniu strategii formowania mniejszościowego podmiotu, wyłaniających się na przecięciu wrażliwych ontologii i epistemologii oporu słabych i biopolitycznej represyjnej akcji państwa, projekt ten buduje interdyscyplinarną metodologię badania rozproszonych, heterogenicznych archiwów. Projekt rekonstruuje również wzorce represyjnych działań biopolitycznych państwa, pozwalających na dogłębne zbadanie zwykle odrębnie dyskutowanych aspektów współczesnego aparatu inwigilacji państwowej i rekonstruowanie podmiotowości ukształtowanej w takich traumatycznych warunkach. Paradoxy opiekuńczych rąk Lewiatana zostaną omówione poza ścisłym rozdziałem represji i kontroli.

„Akcja Hiacynt” to ważny przykład ukazujący sprzeczności formowania podmiotu mniejszościowego w państwie późnej nowoczesności, wyłaniającego się z indywidualnych, wspólnotowych, medialnych i państwowych archiwów represyjnej biopolitycznej sprawczości państwa, a także z dzieł sztuki i literatury. Łączą się w niej sprzeczności: traumy i zdrowienia, stłumionych i jawnie wyrażonych afektów, biopolityki i represji. „Akcja Hiacynt” nie ma żadnej ogólnej analizy naukowej, archiwa są rozproszone, a procedury sprawiedliwości są do tej pory przyblokowane. Niniejszy projekt oferuje takie podsumowanie, które zostanie opublikowane w formie artykułów i monografii, a także metodologię badania archiwum, która może być stosowana w innych badaniach archiwalnych o podobnej złożoności. Strona internetowa projektu i prezentacje konferencyjne pozwolą na dalsze rozpowszechnianie wyników projektu.